

Julius Streicher v roce 1935

Autor: Mark Weber

Po vyhrané 2. světové válce zřídily vlády Spojených států amerických, Sovětského svazu, Velké Británie a Francie „Mezinárodní vojenský tribunál“ v Norimberku, který měl potrestat přeživší pohlaváry německé Třetí říše. Široce sledovaný „proces s hlavními válečnými zločinci“ probíhal v jihoněmeckém městě od listopadu 1945 do října 1946.

Ze všech spojeneckých mocnostmi souzených mužů bylo nejobtížněji ospravedlnitelné zařazení Julia Streichera, jelikož nesehrál sebemenší přímou úlohu při plánování ani exekuci válečné politiky hitlerovského režimu. Na seznamu hlavních válečných zločinců se ocitl kvůli své mezinárodní reputaci fanatického protižidovského autora, publicisty, řečníka a v první řadě vydavatele ostře antisemitského týdeníku *Der Stürmer*. Kvůli článkům otištěným v této jeho publikaci byl tribunálem uznán vinným ze zločinů proti lidskosti a odsouzen k trestu smrti.

V posledních letech – i v souvislosti s vyostřenou debatou o postavení „šíření nenávisti“ v naší společnosti či „kultury rušení“ potlačující domněle urážlivé texty i obrazy – nabývá život Julia Streichera i jeho smrt novou relevanci.

Život a kariéra

Julius Streicher se narodil (12. února 1885) jako jedno z devíti dětí v rodině učitele z vesnice nedaleko bavorského Augsburgu. Vydal se v otcových stopách, a když se rozhořela 1. světová válka, sám už učil. Narukoval jako dobrovolník do armády, kde se octnul v 6. bavorském záložním pěším pluku. Čtyři válečná léta odsloužil příkladně: dotáhl to až na poručíka, opakovaně získal pochvalu za chrabrost a kromě Železného kříže druhé i první třídy obdržel také rakouská a bavorská vyznamenání za statečnost.

Po 1. světové válce se Německo propadlo do chudoby, chaosu, násilí a zoufalství. Nečekaným triumfem Leninových bolševiků v Rusku inspirovaní fanatičtí marxisté se pokusili chopit moci také v Německu. V Mnichově Eugen Leviné nakrátko stanul v čele tzv. Bavorské republiky rad. Streicher se v Norimberku připojil k novému nacionalistickému uskupení Německé socialistické straně (DSP), kde se rychle vypracoval mezi přední aktivisty a řečníky a získal straně spoustu nových příznivců.

Jeho život zásadně proměnilo setkání v Mnichově roku 1922, kde poprvé slyšel řečnit Adolfa

Hitlera. Později tento zážitek popsal následovně:

„Nyní se ujal slova. Zprvu pomalu, skoro neslyšně, postupně ale stále rychleji a důrazněji a konečně s ohromnou silou... Jeho více než tříhodinová řeč byla bezednou studnicí myšlenek, oděných do krásy trefného jazyka. Cítili jsme to všichni: tohoto muže pohání nadlidské poslání. Mluvil jako posel z nebes seslaný v okamžiku, kdy peklo rozevřelo svůj bezedný chřtán. Rozuměl mu každý, muži i ženy, hlavou nebo srdcem. Promlouval za všechny, za celý německý národ... Nikdy předtím mě zpěv německé hymny tak hluboce nedojal jako při tomto lidovém shromáždění, kde jsem poprvé spatřil Adolfa Hitlera a slyšel ho řečnit... Prodrál jsem se nadšeným davem k pódiu, postavil se před něj a řekl: ‚Pane Hitlere! Jmenuji se Julius Streicher. Nyní už je mi jasné, že můžu a musím být jen a pouze následovníkem. Vůdce jste vy! Předávám vám lidové hnutí, které jsem vybudoval ve Francích‘.“ 1]

Streicher záhy ohlásil svou rezignaci na post ve straně, kterou s takovým úsilím pomáhal vytvořit a vyzval členy DSP, aby stejně jako on podpořili Hitlerovo mladičké hnutí. Hitler mu tento projev hluboké důvěry nikdy nezapomněl. I v *Mein Kampf* se vrací ke Streicherovu „nesnadnému a hluboce šlechtnému“ skutku. O řadu let později Hitler při rozhovoru s kolegy jeho význam zopakoval: „Přes všechny své slabosti je to člověk mužného ducha. Nalijme si čistého vína – bez Julia Streichera by se Norimberk nikdy neobrátil k národnímu socialismu. Z vlastní vůle přijal mé velení v čase, kdy se tak ostatní zdráhali učinit a zcela si podmanil město... Taková služba je nezapomenutelná.“2]

Týdeník *Der Stürmer*

V roce 1923 Streicher zakládá *Der Stürmer* a v listopadu téhož roku se podílí na Hitlerově mnichovském pokusu o uchopení moci. Kvůli své účasti na neúspěšném puči končí na čas za mřížemi a musí se vzdát svého učitelského místa. V roce 1924 se Streicher stal po volbách členem bavorského zemského zákonodárního sněmu, kde setrval osm let. Po Hitlerově propuštění a znovuoobnovení činnosti strany počátkem roku 1925 byl jmenován stranickým šéfem (*Gauleiter*) francké části Bavorska.

Přestože se po upevnění mocenského postavení národněsocialistického hnutí v letech 1933-34 obliba i náklad *Stürmeru* prudce zvýšila, Streicherův vliv zůstal omezen na jeho domovský kraj a mimo Franky nezastával žádnou významnou pozici. Nezávislý týdeník tak zůstal Streicherovým soukromým počinem.

Obsahem, stylem ani tónem tento list rozhodně nebyl typickým zástupcem periodik německé Třetí říše. Přestože se označoval za „Německý týdeník usilující o pravdu“, jeho záběr byl poměrně úzký. Vespod titulní stránky neslo každé vydání *Stürmeru* velkými písmeny vytištěné motto „Židé jsou naše neštěstí“. Články se nesly v ostře polemickém, jednostranném duchu, psané v kratších větách a omezenější slovní zásobou, než bylo v tehdejším německém tisku zvykem.

Autoři s oblibou zdůrazňovali zločiny spáchané Židy, zejména skutečné či údajné prohřešky sexuální povahy. Tyto články nepochybně hrály na strunu lascivní zvědavosti řady čtenářů,

ale navzdory často opakovaným nařčení nebyl *Der Stürmer* pornografickou publikací. Mnohé články nebo dopisy čtenářů také cílily na nižší emoce jako závist a žárlivost, když „odhalovaly“ ty z Němců, kteří udržovali srdečné vztahy se Židy. Týdeník také jmenoval a ostouzel ty podniky – zvláště vlastněné nebo řízené členy NSDAP – kde pracovali židovští zaměstnanci nebo pokračovala přátelská spolupráce s židovskými klienty. Celá řada příspěvků nejvíce si libujících v senzaci byla ve skutečnosti dílem židovského novináře Jonase Wolka, který do *Stürmeru* přispíval v letech 1934-1938 pod jménem Fritz Brand. 3]

Barvitě karikatury se staly asi nejvýraznějším a nejcharakterističtějším prvkem publikace. Nápadné kresby Philippa Rupprechta („Fips“) se často objevovaly na titulní stránce a Židy vyobrazovaly jako odporná, obtlouklá stvoření s velkýma ušima, odulými rty, cynickým výrazem a až groteskně přehnanými „židovskými“ rysy.

Většina Němců vnímala *Der Stürmer* jako křupanský a nevkusný plátek, skrz prsty na něj hleděli především vzdělanější středostavovské vrstvy. Směsici opovržení a studu cítili ke Streicherovu dítku také čelní představitelé NSDAP a Třetí říše, v neposlední řadě proto, že nepřátelsky naladěná kritika v cizině ho s chutí využívala jako ztělesnění „nového Německa“.

Ani v otázce německé židovské politiky neodrážel *Stürmer* příliš věrně postoje či názory vedení Hitlerovy strany a vlády. Před válkou se vládní i straniční představitelé, včetně špiček SS, shodovaly na „řešení“ německého „židovského problému“ v první řadě prostřednictvím emigrace. 4] Plukovník SS a pozdější říšský ministr zdravotnictví dr. Leonardo Conti například trval na odmítnutí rasové nenávisti v novém Německu. Židé podle něj nebyli příslušníky „podřadné, nýbrž odlišné rasy“. 5]

I Himmlerova organizace SS, na jejíchž bedrech spočívala značná část výkonu německé židovské politiky, Streicherovu bulvární a emotivní protižidovskou polemiku odmítala. Nejdůležitější publikace SS, *Das Schwarze Korps*, se proti němu i *Stürmeru* vymezila už v červnu 1935 článkem „Antisemitismus, který nám škodí“. 6]

Streicherův týdeník byl trnem v oku takovému množství Němců, že se jej úřady Třetí říše opakovaně pokoušely potlačit a omezit. Asi největší neblahé proslulosti se těšilo zvláštní vydání *Der Stürmeru* z května 1934 o „rituální vraždě“, v němž byli Židé obviněni z po staletí probíhajících tajných vražd gójů. Hrůzně odpudivá celostránková ilustrace ukazovala ošklivé židovské vrahy, jak zachytávají krev z hrdel zavražděných dětí. Vydání vyvolalo tak masivní a rozhořčenou vlnu odporu, že jeho další šíření bylo na Hitlerův příkaz zastaveno a neprodané výtisky zkonfiskovány. 7]

V lednu 1938 německá policie po celé zemi hned dvakrát zabavovala výtisky *Stürmeru*. 19. ledna se jednalo o pravidelné vydání, v němž zazněla ostrá kritika vlády za povolení Židům vycestovat na vzdělávací instituce do Švýcarska i těch německých soudců, kteří podle autorů neuplatňovali protižidovské Norimberské zákony. O dva později policisté zkonfiskovali všechny výtisky zvláštního vydání *Stürmeru* kvůli článku volajícím po trestu smrti pro Židy usvědčené ze sexuálního styku s Němkami. 8]

Der Stürmer se nesměl rozdávat mezi Hitlerovou mládeží 9] a v říjnu 1938. Vrchní velení branných sil označilo publikaci za nevhodnou pro německé ozbrojené složky a zakázalo tak její distribuci ve všech svých složkách. 10] Po upevnění moci NSDAP nad Německem už Streicher možnost hovořit v celoněmeckém rozhlase ani přispívat do žádných z největších listů v zemi nedostával. Nikdo se ho neptal na jeho postoje k vládním otázkám, a to ani co se židovské politiky režimu týče. 11]

Vlivní novináři Třetí říše i klíčoví představitelé Hitlerovy vlády shlíželi na Streichera i jeho týdeník s opovržením. Zcela jasně a rozhodně to vyjádřil Hans Fritzsche, významný novinář a vysoce postavený představitel Goebbelsova ministerstva propagandy, jehož hlas se stal

Titulní strana zvláštního vydání *Der Stürmeru* z května, věnovaného židovské rituální vraždě. Titulek hovoří o „vražedném židovském plánu proti nežidovské části lidstva“. Vespod je vyvedeno motto publikace „Židé jsou naším neštěstím.“

prostřednictvím rozhlasového komentáře zpravodajství součástí životů milionů německých domácností. Ve své výpovědi před Norimberským tribunálem vypověděl:

Já i mí kolegové z tisku i rozhlasu jsme *Der Stürmer* jednohlasně a radikálně odmítali. Za 13 let pravidelných rozhlasových vysílání o tom, co píše v novinách, jsem ho nezmínil ani jedinkrát. Stejně tak o něm mlčel i německý tisk. Jeho redaktoři nepatřili do profesní novinářské organizace a jeho vydavatel nebyl členem skupiny nakladatelů... Dvakrát jsem se pokusil *Der Stürmer* zakázat, ale nepovedlo se mi to... Chtěl jsem ho zakázat, nejen proto, že kopie jeho stránek byly i bez jakýchkoliv úprav tou vůbec nejúčinnější protiněmeckou propagandou, ale prostě jen kvůli kažení dobrého vkusu, Chtěl jsem ho zakázat jako zdroj radikalismu, proti němuž jsem vystupoval všude, kde jsem na něj narazil.“^{12]}

Hitlerův tajemník Martin Bormann v roce 1939 málem vydal příkaz k zákazu celého Streicherova týdeníku. ^{13]} Téhož roku Streicherovi Rudolf Hess na Hitlerův rozkaz zakázal veřejné projevy. ^{14]}

V průběhu roku 1939 se už relevantních nařčení z neprofesionálního chování předními činiteli strany nasbíralo proti Streicherovi tolik, že si vyžádal jejich vyšetření vnitřním stranickým soudním výborem, přirozeně ve víře, že bude očištěn. V únoru se 1940 tento „stranický soud“ zabýval mj. obviněními z nezákonného obohacování zkonfiskovaným židovským majetkem. Svědectví ovšem sestávala z protiřečících se výpovědí a prohlášení, a tak stranická komise nebyla schopna dojít k rozhodnému závěru. Streicher byl ovšem zproštěn všech veřejných funkcí. ^{15]}

Snad to bylo kvůli neutuchající vděčnosti, již ke Streicherovi za jeho oddanost a podporu v těžkých začátcích Hitler choval, díky níž mu nominálně zůstal titul gauleitera i možnost nadále vydávat *Stürmer*. S odstupem několika měsíců po jeho uvolnění z funkcí komentoval Hitler stranické vyšetřování a jeho výsledky v blízkém kruhu takto:

„Když celou věc zvážíme s odstupem, byli to samotní gauleiteři, kdo mě žádal o shovívavost se Streicherem. Na každý pád nelze vůbec srovnávat jeho prohřešky a chyby s jeho natolik vynikajícími zásluhami.... Pokud jednou sepíšu své paměti, nezbyde mi než uznat, že tento muž bojoval za naši věc jako býk. Zisk Franků byla jeho práce. Tíží mě svědomí, když mám pocit, že jsem k někomu nebyl tak úplně spravedlivý... Nemohu si pomoci, ale položím-li na misku vah jeho četné prokázané služby, jeví se důvody Streicherova odvolání jako skutečně nepatrné.“ ^{16]}

Streicher přišel do roku 1940 o všechny své funkce a celou válku prožil na svém venkovském sídle. Vliv ztratil i jeho *Stürmer*, jehož se náklad v průběhu válečných let výrazně propadnul. ^{17]}

Dokončení naleznete [zde](#).

Poznámky:

- 1] Jay W. Baird, "Das politische Testament Julius Streichers," *Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte*, Jg. 26, Heft 4, 1978, s. 682-683.
- 2] *Hitler's Secret Conversations* (New York: New American Library/ Signet [pb. ed.], 1961), s. 168, 169. (noc 28-29. prosince, 1941)
- 3] Zpráva Göringovy komise pro arizaci, provedená v oblasti Franky mezi 9. listopadem 1938 a 9. únorem 1939 a zjištěné nesrovnalosti Dokument MTT 1757-PS ("Partial Translation"), *Nazi Conspiracy and Aggression* (Washington, DC: 1946), díl 4., s. 286-287; *Prominente ohne Maske: Drittes Reich* (FZ-Verlag, 1998), s. 351; Randall L. Bytwerk, *Julius Streicher: Nazi Editor of the Notorious Anti-Semitic Newspaper Der Stürmer* (New York: 2001), s. 60.
- 4] Heinz Höhne, *The Order of the Death's Head* [Translation of *Der Orden unter dem Totenkopf*], (New York: Ballantine [pb. ed.], 1984), s. 369, 371, 374, 383-384; Viz také: M. Weber, "Zionism and the Third Reich," *The Journal of Historical Review*, July-August 1993, pp. 29-37.
- 5] H. Höhne, *The Order of the Death's Head* (1984), s. 373.
- 6] Daniel Goldhagen, *Hitler's Willing Executioners: Ordinary Germans and the Holocaust*. Vintage (pb. edition) 1997, s. 521, n. 165.
- 7] *Berliner Tageblatt*, May 18, 1934. Facsimile v: B. Distel, R. Jakusch, eds., *Concentration Camp Dachau 1933-1945* (Comité International de Dachau, 1978), s. 40 (Ilus. 72); *Prominente ohne Maske: Drittes Reich* (1998), p. 351. V srpnu 1934 bylo pravidelné vydání zákázáno pro pomluvu československého prezidenta. Viz: D. Irving, *Nuremberg: The Last Battle* (1996), s. 79 a 329, n. 49.
- 8] "Stuermer is Suppressed," *The New York Times*, 20. ledna 1938, s. 8; "Another Stuermer is Seized," *The New York Times*, 22. ledna 1938, s. 2; Sarah A. Gordon, *Hitler, Germans and the 'Jewish Question'* (Princeton Univ., 1984), s. 174; Eugene Davidson, *The Trial of the Germans* (New York: Macmillan, 1969), s. 51.
- 9] International Military Tribunal, *Trial of the Major War Criminals Before the International Military Tribunal* (Nuremberg: 1947-1949 [IMT "blue series"]), vol. 14, s. 420, 421 (Výpověď Baldura von Schirach, 24. května 1946); IMT, vol. 18, s. 210; W. Schütz, ed., *Lexikon: Deutsche Geschichte im 20. Jahrhundert* (Rosenheim: DVG, 1990), s. 446.
- 10] "Erstaunliche Information zum Holocaust," *Deutsche Wochen-Zeitung*, Feb. 28, 1997, s. 13. Cit. v: H. Stern (ed.), *KZ-Lügen: Antwort auf Goldhagen* (Munich: FZ-Verlag, 1997); *Prominente ohne Maske: Drittes Reich* (FZ-Verlag, 1998), s. 351.
- 11] MVT, *Trial of the Major War Criminals Before the International Military Tribunal*, s. 211, 214, 215, 216 (Podání obhájce Dr. Marx, 12. července 1946)

12] Výpověď Hanse Fritzscheho z June 27. června 946. Anglický text: IMT, *Trial of the Major War Criminals Before the International Military Tribunal* (1947-1949), vol. 17, s. 166.

13] MVT, *Trial of the Major War Criminals ...*, vol. 12, s. 329. (29. dubna 1946); kroky proti týdeníku podnikl také *Reichsmarschall* Hermann Göring. Viz: Joachim C. Fest, *The Face of the Third Reich* (1970), s. 326, n. 8.

14] MVT, *Trial of the Major War Criminals ...*, vol. 12, s. 321, 329, a, IMT, *Trial ...*, vol. 18, s. 203, 204; *Prominente ohne Maske: Drittes Reich* (1998), s. 351.

15] Karl Höffkes, *Hitlers politische Generale: Die Gauleiter des Dritten Reiches* (Grabert, 1986), s. 333, 335-337; *Prominente ohne Maske: Drittes Reich* (FZ-Verlag, 1998), s. 351; Podle Davida Irvinga byl Streicher ve smyslu proti němu vznesených obvinění pravděpodobně nevinný. D. Irving, *Nuremberg: The Last Battle* (1996), s. 329, n. 51.

16] *Hitler's Secret Conversations* (1961), s. 168, 169. (noc 28.-29. prosince 1941); Viz také zápis z Goebbelsova deníku z 25. ledna 1942. Louis P. Lochner, ed., *The Goebbels Diaries 1942-1943* (Doubleday, 1948), s.47.

17] MVT, *Trial of the Major War Criminals ...*, vol. 18, s. 204; Náklad *Stürmeru* za války drasticky propadl na 150 000 nebo dokonce zanedbatelných 15 000, napsal Telford Taylor v *Anatomy of the Nuremberg Trials* (s. 379, 481, 590).

Článek Marka Webera *Julius Streicher and His Notorious Anti-Jewish Weekly, Der Stürmer* vyšel na stránkách *Unz Review* 1.května 2021.